

Sygn. akt II USK 373/21

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku B. B.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o ustanie ubezpieczenia społecznego rolników,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 stycznia 2022 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 września 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w [...]) na rzecz r.pr. K. B. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł podwyższoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 września 2020 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację odwołującego się B. B. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 17 października 2019 r., sygn. akt III U (...), którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 29 lipca 2019 r.

Decyzją z 29 lipca 2019 r. znak: (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników B.B. w

zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego od 1 sierpnia 2019 r. oraz ustanie obowiązku opłacania składek za ubezpieczonego od ww. dnia. W uzasadnieniu rolniczy organ rentowy wskazał, że decyzją z 18 lipca 2019 r. ubezpieczonemu przyznano bezterminowo prawo do świadczenia rentowego od 1 sierpnia 2019 r., a w konsekwencji ubezpieczony został wyłączony z ubezpieczenia emerytalno-rentowego i od ww. dnia ustał obowiązek opłacania składek.

Odwołanie od decyzji złożył B. B.

W odpowiedzi na odwołanie rolniczy organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, powołując się na argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 17 października 2019 r., sygn. akt III U (...) oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, podnosząc, że przyznanie mu renty na stałe było celowym działaniem KRUS, bowiem przez to pozbawiono go możliwości dalszego opłacania składek na emeryturę i następnie prawa do emerytury rolniczej.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną, przyjmując ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji jako własne.

Sąd drugiej instancji wskazał, że przedmiotem niniejszej sprawy było ustalenie czy B. B. -w okolicznościach niniejszej sprawy- może nadal, tj. od 1 sierpnia 2019 r., podlegać dobrowolnym ubezpieczeniom emerytalno-rentowym. Prawidłowo Sąd Okręgowy wskazał, iż w art. 16 ust. 1 z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 299 ze zm.) ustawodawca określił osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, natomiast w ustępie 2 tegoż artykułu ustawodawca wskazał enumeratywnie kiedy ponadto można zostać objętym ubezpieczeniem społecznym rolników, pod warunkiem złożenia wniosku. Wśród osób uprawnionych do dobrowolnego ubezpieczenia rolniczego ustawodawca w art. 16 ust. 2 pkt 3 wymienił „osobę pobierającą rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy jako rentę okresową”. Na tej właśnie podstawie odwołujący takiemu ubezpieczeniu podlegał.

Ponieważ jednak decyzją Prezesa KRUS z 18 lipca 2019 r. przyznano odwołującemu począwszy od 1 sierpnia 2019 r. już bezterminowo, prawo do renty

rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym- zgodnie z brzmieniem powołanego przepisu art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy - prawo to ustało. Stosownie natomiast do treści art. 3a ust. 4 ustawy, jeżeli złożony został wniosek o rentę lub emeryturę, obowiązek ubezpieczenia ustaje od dnia następującego po dniu, w którym wydana została decyzja o przyznaniu świadczenia, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym ubezpieczony nabył to prawo.

Za pozbawiony jakichkolwiek podstaw Sąd drugiej instancji uznał zarzut odwołującego, jakoby pozwany celowo przyznał mu bezterminowo prawo do renty rolniczej, po to by pozbawić go możliwości opłacania składek emerytalno-rentowych jeszcze przez 2 kwartały, a w konsekwencji- pozbawić prawa do emerytury, bowiem odwołujący nie przedłożył na tę okoliczność żadnych dowodów.

Przyznane natomiast odwołującemu bezterminowo prawo do renty rolniczej było przedmiotem jego odwołania do Sądu Okręgowego w K., który wyrokiem z 17 października 2019 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III U (...) oddalił odwołanie, a następnie - z uwagi na wniesioną przez B.B. apelację- przedmiotem oceny tut. Sądu Apelacyjnego, który wyrokiem z 3 czerwca 2020 r. w sprawie sygn. akt III AUa (...), oddalił apelację wnioskodawcy jako bezzasadną.

Na marginesie w tym miejscu można jedynie dodatkowo wskazać, iż ubezpieczony poczynawszy od 18 maja 1998 r. nieprzerwanie pobierał rentę rolniczą z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie, która była w tym czasie przyznawana okresowo. Skoro zatem stan zdrowia wnioskodawcy na przestrzeni ponad 20 lat nie uległ poprawie, a odwołujący nie wskazuje żadnych zarzutów w tym zakresie, to uznanie odwołującego za trwale całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym, zwłaszcza, gdy zważy się na wiek ubezpieczonego, który w dacie badania przez lekarzy orzeczników organu rentowego, miał ukończone 66 lat, w żaden sposób nie wskazuje na celowe pokrzywdzenie odwołującego przez pozwany organ.

Reasumując powyższe rozważania, zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, iż skoro w przedmiotowej sprawie ubezpieczony B.B. nabył prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy bezterminowo od 1 sierpnia 2019 r. na podstawie decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 18 lipca 2019 r. - ubezpieczenie emerytalno-rentowe

ubezpieczonego ustało od 1 sierpnia 2019 r., tj. od dnia, w którym ubezpieczony nabył prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym bezterminowo.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 (nieważność postępowania) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że orzeczeniem Lekarza Rzeczoznawcy KRUS z 27 czerwca 2019 r. B.B. został uznany za okresowo całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym. Od ww. orzeczenia skarżącemu przysługiwało prawo do odwołania się do Komisji Lekarskiej Kasy w terminie 14 dni od daty otrzymania wypisu orzeczenia, natomiast lekarzowi regionalnemu inspektorowi orzecznictwa lekarskiego przysługiwało prawo zgłoszenia na piśmie zarzutu wadliwości orzeczenia w terminie 14 dni od daty wydania orzeczenia. Skarżący nie wniósł odwołania, a lekarz nie zgłosił skutecznych (pisemnych) zarzutów, w związku z czym ww. orzeczenie organu pierwszej instancji z 27 czerwca 2019 r. stało się ostateczne i prawomocne. Wobec tego nie zaistniały żadne podstawy prawne, ani faktyczne do przeprowadzenia w stosunku do skarżącego kolejnego badania lekarskiego 17 lipca 2019 r. i do wydania orzeczenia lekarskiego przez organ drugiej instancji 17 lipca 2019 r. Wobec faktu uprawomocnienia się pierwotnego orzeczenia lekarskiego z 27 czerwca 2019 r., dalsze postępowanie przed komisją lekarską KRUS było bezprzedmiotowe i bezpodstawne.

Zdaniem pełnomocnika skarżącego, w niniejszym przypadku droga sądowa była niedopuszczalna, ponieważ ani skarżący ani lekarz nie zaskarżyli skutecznie orzeczenia organu pierwszej instancji - Lekarza Rzeczoznawcy KRUS z 27 czerwca 2019 r. (orzeczenie to uprawomocniło się). Wobec tego całe dalsze postępowanie na etapie administracyjnym (przed organami KRUS), a następnie sądowym było niedopuszczalne. Nie istniały żadne podstawy prawne do wydania orzeczenia lekarskiego w 17 lipca 2019 r. przez organ drugiej instancji, a co za tym idzie nie było podstaw do skierowania następnie sprawy do postępowania

sądowego. Wobec faktu uprawomocnienia się pierwotnego orzeczenia lekarskiego z 27 czerwca 2019 r., dalsze postępowanie przed organami KRUS, a następnie przed sądem było nieważne.

Ponadto, strona skarżąca upatrywała oczywistej zasadności skargi kasacyjnej zwracając uwagę na wadliwość całego postępowania, które miało miejsce po wydaniu orzeczenia lekarskiego z 27 czerwca 2019 r. Do powyższego orzeczenia nie zostały bowiem wniesione skutecznie zarzuty (tj. nie zostały wniesione na piśmie), w związku z czym orzeczenie to stało się ostateczne i prawomocne. Wobec faktu uprawomocnienia się pierwotnego orzeczenia lekarskiego z 27 czerwca 2019 r., dalsze postępowanie przed komisją lekarską KRUS było bezprzedmiotowe i bezpodstawne. Ta okoliczność w pełni pozwala na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i sprawia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. „Oczywistość” naruszenia prawa wyraża się więc w prowadzeniu dalszego postępowania, pomimo że pierwotne orzeczenie lekarskie z 27 czerwca 2019 r. stało się prawomocne i ostateczne. Wobec tego zaskarżony wyrok oczywiście narusza prawo, czyli został wydany w wyniku oczywiście błędnego, widocznego bez głębszej analizy prawniczej, niewłaściwego zastosowania prawa.

Dodatkowo niniejsza skarga zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, ponieważ jest oczywiście uzasadniona, co znajduje oparcie m. in. w okoliczności, iż organ administracji publicznej (a następnie sąd) dopuścił się naruszania następujących przepisów:

- § 12 ust. 1 i 2 oraz § 19 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z 31 grudnia 2004 r. w sprawie orzecznictwa lekarskiego w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, poprzez błędne uznanie, że zarzuty do pierwotnego orzeczenia lekarskiego z 27 czerwca 2019 r. zostały zgłoszone prawidłowo i skutecznie oraz błędne uznanie, że w niniejszej sprawie organ mógł wydać orzeczenie bez przeprowadzenia badania skarżącego;

- art. 3a ust. 4, art. 21 ust. 1 i art. 46 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń rolników, przez błędne uznanie, że skarżący kwalifikuje się do renty rolniczej z tytułu trwałej niezdolności do pracy i do wyłączenia skarżącego z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, a także błędne uznanie, że orzeczenie komisji lekarskiej

KRUS z 17 lipca 2019 r. jest prawidłową podstawą wydania kolejnych decyzji w sprawie;

- art. 8 § 1, art. 9, art. 11 i art. 16 k.p.a., przez naruszenie szeregu zasad postępowania administracyjnego, a w szczególności naruszenie zasady trwałości decyzji ostatecznej, poprzez wydanie orzeczenia lekarskiego przez organ drugiej instancji, podczas gdy wydanie orzeczenia lekarskiego przez organ drugiej instancji nie było możliwe z uwagi na ostateczność i uprawomocnienie się orzeczenia organu pierwszej instancji;

- art. 382 i 385 k.p.c., przez brak wszechstronnego i kompleksowego rozpatrzenia całego zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego, w szczególności przez nieuwzględnienie okoliczności, że zarzut do pierwotnego orzeczenia lekarskiego z 27 czerwca 2019 r. był nieskuteczny.

W związku z powyższym doszło do błędnej wykładni lub zastosowania ww. przepisów, w efekcie czego wydana została decyzja administracyjna rażąco sprzeczna ze stanem faktycznym i tym samym - krzywdząca dla skarżącego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie doszło do nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

W odniesieniu do zarzutu nieważności postępowania należy zauważyć, że kwestie związane z decyzją o przyznaniu odwołującemu się prawa do bezterminowej renty z tytułu niezdolności do pracy zostały już prawomocnie rozstrzygnięte w wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 3 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa (...) Okoliczności mające świadczyć o nieważności postępowania dotyczą w rzeczywistości wspomnianego postępowania dotyczącego przyznania prawa do renty, to właśnie w tamtym postępowaniu zostały bowiem wydane orzeczenia lekarskie, będące podstawą do przyznania prawa do renty. Argumenty strony skarżącej nie mogą być podstawą do przyjęcia skargi kasacyjnej w niniejszym postępowaniu, bowiem dotyczą one innego postępowania, zakończonego innym wyrokiem, którego konsekwencją jest co prawda decyzja zaskarżona w niniejszej sprawie, jednak nadal zarzuty skarżącego dotyczą innego postępowania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub

procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono przekonującej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona. Przede wszystkim, uzasadnienie w tym zakresie generalnie powiela uzasadnienie odnoszące się do nieważności postępowania, do którego odniesiono się powyżej. Ponadto, poza wskazaniem przepisów, które Sady obu instancji miały w sposób rażący naruszyć, zabrakło argumentów, które wskazywałyby, że do takiego naruszenia faktycznie doszło, na czym ono polegało i dlaczego miało rażący charakter. W dodatku, ponownie, zdecydowana większość tych zarzutów odnosi się do postępowania dotyczącego przyznania prawa do renty, a nie niniejszego postępowania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804). Zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ustalono na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).